

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

JUDITH SCHALANSKY

GIRAFFENS HALS

Forlaget Vandkunsten, 2012

Oversat af Anette Petersen efter Der Hals der Giraffe.

Bildungsroman

(Suhrkamp Verlag, 2011)

Naturhusholdninger

»Sæt Dem«, sagde Inge Lohmark, og klassen satte sig.

»Slå bogen op på side syv«, og de slog bogen op på side syv, og så tog de fat på økosystemerne, naturhusholdningerne, de indbyrdes afhængighedsforhold arterne imellem, mellem de levende organismer og deres omgivelser, samspillet mellem samfund og rum. Fra blandingskovens fødenet kom de til engens fødekæde, fra fl oderne til søerne og endelig til ørkenen og til vadehavet.

»De kan se, ingen – intet dyr, intet menneske – kan eksistere helt isoleret. Der er konkurrence mellem de levende organismer. Og af og til også noget i retning af samarbejde. Men det hører nærmest til sjældenhederne. De vigtigste former for samliv er konkurrence og rovdyr-bytte-forhold.«

Mens Inge Lohmark førte pile på tavlen fra mosser, laver og svampe til regnorme og eghjorte, pindsvin og spidsmus, derefter til musvitten, til rådyr og til høg og endelig en sidste pil til ulven, opstod lidt efter lidt den pyramide, på hvis top mennesket sad og krøb sammen ved siden af et par rovdyr.

»Faktum er, at der ikke findes noget dyr, som æder ørne eller løver.«

Hun trådte et skridt tilbage for at betragte kridttegningen, som bredte sig ud over tavlen. Pile skemaet forenede producenter med konsumenter af første og anden orden, fremstillere med første-, anden- og tredjeforbrugere samt med de uundgåelige bittesmå organismer, som stod for nedbrydningen, alle knyttet sammen af åndedræt, tabet af varme og tilvækst af biomasse. I naturen havde alting sin plads – måske ikke hver eneste levende organisme, men i hvert fald havde hver eneste art sin bestemmelse: at æde og blive ædt. Det var fantastisk.

»Skriv det ind i hæftet.«

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

Det, hun sagde, blev gjort.

Året begyndte nu. Juniuroen var definitivt ovre, den bagende hedes og de bare overarmes tid. Solen bragede ind gennem glaspartiet og forvandlede klasseværelset til et drivhus. I tomme baghoveder spirede sommerforventningen. Den blotte udsigt til at bortødsle deres dage til ingen verdens nytte berøvede børnene enhver koncentration. Med svømmehalsøjne, fedtet hud og svedig frihedstrang sad de og hang på stolene og døsede ferien i møde. Nogle blev urolige og utilregnelige. Andre foregav underdanighed på grund af den nært forestående karakterbog, som nærmede sig, og lagde deres biologiopgaver på katederet ligesom katte med nedlagte mus på gulvtæppet i dagligstuen. Kun for at spørge til karaktergivningen i næste time, på spring med lommeregneren, ivrige efter at udregne forbedringen af deres gennemsnit med tre decimaler efter kommaet.

Men Inge Lohmark hørte ikke til de lærere, som blev bløde om hjertet ved skoleårets slutning, blot fordi de snart ville miste den elev, som stod over for dem. Hun var ikke bange for, at hun sådan helt overladt til sig selv ville glide ned i betydningsløsheden. En del kolleger blev hjemsogt af ligefrem kærlig eftergivenhed, jo nærmere sommerferien rykkede. Deres undervisning udartede sig til en indholdsløs teaterforestilling. Et tankefuldt blik hér, en let berøring dér, op-med-hovedet-skaberi, forargelig gloen på fi lm. En inflation af gode karakterer, højforræderi mod prædikaten *Meget godt*. For slet ikke at tale om den uskik at afrunde årskarakterer for at trække håbløse tilfælde med op i næste klasse. Som om man hjalp nogen med det. Kollegerne kunne simpelthen ikke begribe, at de kun skadede deres eget helbred, når de interesserede sig for eleverne. Det var jo ikke andet end blodsugere, som berøvede en al livsenergi. Som ernærede sig af lærergruppen, af dens ansvarlighed og dens angst for at krænke tilsynspligten. Ustandselig faldt de over en. Med meningsløse spørgsmål, ynkelige idéer og uappetitlige betroelser. Ren og skær vampyrisme.

Inge Lohmark lod sig ikke længere presse. Hun var kendt for, at hun kunne stramme tøjlerne og holde

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

kort snor, helt uden raserianfald og smiden rundt med nøgleknippet. Og det var hun stolt af. Man kunne altid løsne grebet. Et opmuntrende ord af og til, når de mindst ventede det.

Det vigtige var at vise eleverne retningen, at give dem skyklapper på for at fremme deres koncentrationsevne.

Og hvis der engang imellem virkelig var uro, behøvede man bare at kradse med fingerneglene hen over tavlen eller fortælle om hundebændelormen.

Det var under alle omstændigheder bedst for eleverne at lade dem mærke hvert sekund, at de var udleveret til hende. I stedet for at foregøgle dem, at de havde noget som helst at skulle have sagt. Hos hende var der ingen medindflydelse og ingen valgmulighed. Ingen havde noget valg. Selektion fandtes og ellers intet.

Året begyndte nu. Selvom det for længst var begyndt.

For hende begyndte det i dag, den første september, som i år faldt på en mandag. Og Inge Lohmark fastlagde sine gode forsætter nu, i den visne sommer, og ikke i det grelle lys nytårsnat. Hun var altid glad for, at hendes skolekalender bragte hende sikkert over det officielle årsskifte. Simpelthen ved at vende et blad, uden nedtælling og klirren af champagneglas.

Inge Lohmark så ud over de tre rækker borde og stole og bevægede ikke hovedet så meget som en centimeter.

Det havde hun indøvet til perfektion i løbet af alle årene: det almægtige, ubevægelige blik. Ifølge statistikken var der altid mindst to iblandt, som virkelig interesserede sig for faget. Men det så ud til, at statistikken var i fare. Normalfordeling mig hér, normalfordeling mig dér. Hvordan i alverden var de kommet ind her?

Man kunne se de seks ugers driverliv på dem. Bøgerne havde ingen af dem slået op. Sommerferie. Ikke helt så lang som tidligere. Men stadig for lang! Det ville i hvert fald vare en måned, inden man havde vænnet dem til skolens biorytme igen. I det mindste behøvede hun ikke at høre på deres historier. Dem kunne de fortælle til Schwanneke, som arrangerede en lær hinanden at kende-leg med alle nye klasser. Efter en halv time var alle deltagere filtret ind i trådene fra et nøgle rødt uldgarn og kunne remse navne

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

og hobbyer op på deres sidekammerater. Kun hist og her var et par pladser optaget. Det gjorde det først rigtig iøjnefaldende, hvor få der var. Sparsomt publikum i hendes naturteater: tolv elever – fem drenge, syv piger. Den trettende var vendt tilbage til realskolen igen, selvom Schwanneke havde lagt sig gevaldigt i selen for ham. Med løbende ekstraundervisning, besøg i hjemmet og psykologiske udtalelser. En eller anden koncentrationsforstyrrelse. Hvad der dog ikke fandtes! Alt sammen udviklingsforstyrrelser, som man havde læst sig til. Efter ordblindhed svaghed i regning. Hvad ville det næste blive? En biologi-allergi? Førhen fandtes der kun usportslige og umusikalske elever. Og de skulle allige vel ud at løbe og synge med. Alt sammen kun et spørgsmål om vilje. Det kunne simpelthen ikke betale sig at slæbe de svage med. De var kun ballast, som hindrede de andre i at komme videre. Fødte vaneforbrydere. Parasitter på klassens sunde krop. Før eller siden ville fladpanderne alligevel bukke under. Det var tilrådeligt at konfrontere dem med sandheden så tidligt som muligt i stedet for at give dem en ny chance efter hvert nederlag. Sandheden var, at de simpelthen ikke var i besiddelse af forudsætningerne for at blive et fuldgældigt, altså nyttigt medlem af samfundet. Hvad skulle hykleriet gøre godt for? Ikke alle kunne klare det. Hvorfor også? Der var nitter i alle årgange. I nogle tilfælde kunne man være glad, hvis bare det lykkedes at træne dem op til et par grundlæggende dyder. Høflighed, præcision, renlighed. Det var sørgeligt, at der ikke længere fandtes karakterer for orden, flid, deltagelse i undervisningen, opførsel. Et fattigdomstegn for dette uddannelsessystem. Jo senere man blev af med en taber, desto farligere blev han. Begyndte at plage sine medmennesker og stille urimelige krav: om eksamenskarakterer, som kunne vises frem, om en positiv udtalelse, muligvis endda om en godt betalt arbejdsplads og et lykkeligt liv. Resultatet af mange års støtte, kortsynet velvilje og letfærdigt storsind. Hvis man bildte de håbløse tilfælde ind, at de hørte til her, skulle man ikke undre

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

sig, hvis de på et tidspunkt kom marcherende ind på skolen med rørbomber og geværer af lille kaliber for at hævne sig for alt det, som de i årevis var blevet lovet og snydt for om og om igen. Og så komme dér med lyskæder.

I den senere tid var alle jo begyndt at insistere på deres selvrealisering. Det var latterligt. Intet og ingen var retfærdig. Og da slet ikke et samfund. Kun naturen måske. Ikke for ingenting havde selektionsprincippet gjort os til det, som vi var i dag: den levende organisme med den dybest furede hjerne.

Men Schwanneke med sit integrationshysteri havde igen ikke kunnet dy sig. Hvad skulle man også forvente af en, som stillede borde op som bogstaver og stole i halvcirkler: i lang tid som et stort U, der omfavnede hendes kateder. I den senere tid havde det endda været et kantet O, så hun var i kontakt med alle og der ikke var nogen begyndelse og ingen ende, men kun det runde øjeblik, som hun engang bekendtgjorde i lærerværelset. Eleverne i ellefte klasse lod hun sige du til sig. Vi skal kalde hende Karola, havde Inge Lohmark hørt en skolepige sige. Karola! Ih du milde. De var da ikke til frisøren!

Inge Lohmark sagde De til sine elever fra og med niende klasse. Det var en vane fra den tid, hvor de havde været til ungdomsindvielse netop i dette år af deres liv. Med verdensrummet, Jorden, mennesket og socialistisk nellikebuket. Der fandtes ikke noget mere virkningsfuldt middel til at minde dem om deres egen ufærdighed og til at holde sig dem fra livet. Til det professionelle forhold hørte ingen nærhed, ingen forståelse. Ynkeligt, men forståeligt, når eleverne bejlede om lærernes gunst. Denne kryben for magthaverne. Utilgivelig var derimod den måde, hvorpå lærere bød sig til over for halvvoksne børn. Halvdelen af bagdelen på katederet. Stjålne moder og ord. Farvestrålende tørklæder om halsen. Lyse striber i håret. Alt sammen kun for at mænge sig med dem. Uden værdighed. Den sidste rest af anstændig opførsel prispav de for den korte illusion om et fællesskab. Først og fremmest selvfølgelig Schwanneke med sine yndlinge: hviskende og tiskende pigebørn, som involverede

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

hende i deres samtaler i frikvartererne, og ofre for stemmer i overgang, som hun med begærlige øjne og sminkede læber opførte det allermest primitive nøglestimulusshow for. Havde sikkert ikke set sig i spejlet længe.

Inge Lohmark havde ingen yndling, og hun ville aldrig få det. Det med at sværme for nogen var en umoden, fejldirigeret overspændthed, en hormonelt betinget eksalterethed, som kom over unge mennesker.

Vænnnet fra mors skørter, men endnu ude af stand til at takle tiltrækningen fra det andet køn. Som erstatning blev en hjælpeløs kønsfælle eller en uopnåelig voksen til adressat for ufærdige følelser. Plettede kinder. Klæbrige øjne. Betændte nerver. En pinlig forsyndelse, som normalt gik over af sig selv, når udviklingen af kønskirtlerne var afsluttet. Men selvfølgelig:

Hvis man manglede faglig kompetence, kunne man kun komme af med sit undervisningsstof ved hjælp af seksuelle signaler. Adjunkter på prøve, som prøvede at indsmigre sig. Såkaldte yndlingslærere. Schwanneke.

Den måde, hun til lærermødet havde forsvaret sit engagement for idioten fra ottende. Havde rynket panden og råbt ud i forsamlingen med sin rødmalede mund: Vi har jo brug for alle elever! Der manglede bare, at lige præcis hun, den barnløse Schwanneke, som for nylig oven i købet var blevet svigtet af sin mand, var begyndt at snakke om, at børnene jo var vores fremtid.

Sikke noget sludder. Disse her børn var ikke fremtiden. Strengt taget var de fortiden.